



79  
1913

ఓమ్

పరబ్రహ్మజ్ఞానము

విచిత్రశాస్త్ర పాఠనమ్.

అయమ్

మదిలి బంధము- ఆశూరి లక్ష్మీస్వస్తినిధి

విరచితాంధ్ర తాత్పర్యసహితమ్.

తత్పత్తాభిమత్యా బంధు పురవాసినా

చల్లా నాగలింగ శాస్త్రి పుత్రేణ

లక్ష్మీ నృసింహ శాస్త్రి తా

మదిలి బంధు

శ్రీశైవ్య స్వస్తి ముద్రాక్షరశాలాయాం

ముద్రితం చ ప్రకటికృతమ్.

ద్వితీయముద్రణ. ౫౦౦ ప్రతులు.

1913 సం॥

ప 0—2—0

వరసూర్యమ్



## ప్రీతి క్.

వివాహ ప్రాప్తిపాక హోమానంతర మాపాసన హోమమును పూర్తింపించి ఆ హోమమును పూరిదినము సాయంపూర్తికాలములయందు తరిమిలములచే ద్వితీయం దటును చేయవలసిన విధియున్నను వివాహానంతరము భార్య బాల్యవర్ణచే పుట్టి నింటనేయుండి భర్తగృహమునకు రానందుననున్న భార్యవచ్చియున్నను మరొక స్త్రీ యితరకారణములచేతనున్న ఎల్లప్పుడు విచ్చిన్నముగ నాపాసన హోమము జరగజున్నది. కుభాఽకుభధర్మంజేయవలె దాపాసనహోమమును మరదుగా జేసి యే కుభాఽకుభధములను ప్రారంభింపుచున్నారు. కనుక నాపాసనహోమవిధానము న్ను అట్టియాపాసన హోమమునకు విచ్ఛేదము సంభవించినయెడ దానికి పూర్తియ క్పిత్రముగా వేర్పడిన విచ్చిన్నపాసన విధానమున్న వాటియగమున్న తెలిసికొనుట యావశ్యకమైయున్నది.

పూరిదినము ఉపాసించుచున్నవాడుగనుక, ఉపాసనుడనగా అగ్ని, ఆయగ్ని యందు జేయబడుకర్మ దాపాసన హోమము.

ఆయగ్నికి గృహ్యగ్నియనిపేరు. ఆయగ్ని ఎల్లప్పుడు గృహయందొక వేదిక యందుంచి చల్లారకుండునటుల కాగ్రీత జేయవలసినది. అట్లుజేయుమడగా నేకారణముచేతనయిన ఆయగ్ని చల్లారినయెడ మధించిగాని శ్రోత్రియగృహమునుంచి గాని యగ్నిని తిరిగి సంపాదించి హోమము జేయవలసినది. ఆహోమము విచ్చిన్న పాసనమని పునస్సంధానమని రెండవవిధములుగ వ్యవహరింపఁబడుచున్నది. విచ్చిన్న పాసనమనగా విచ్చిన్నమయిన యగ్నినిగూర్చిజేయఁబడు కర్మ. పునస్సంధానమనగా చల్లారిన యగ్నిని తిరిగి సంధానముజేయకర్మ. విచ్చిన్నపాసనమున కంగముగా దాపాసన హోమము దేయక ఒకటి రెండు హోమకాలము లతిక్రమించినయెడల సప్తహోమహోమము జేయవలసినది. ఆహోమయంత్రమునకు సప్తహోమయంత్ర మేయగనుక సప్తహోత్రహోమమనియకర్మకు పేరుగలిగినది. దాపాసనకాగ్ని చల్లారి నది మొదలుకొని తిరిగి విచ్చిన్నపాసనము జేయవలయును ; మధ్యకాలముం దాపాసన లోతముచే సంభవించెడి దాద నిష్పత్తికొర కిహోమము జేయఁబడుచున్నది.

ఈగ్రంథమందు యందుగా విచ్చిన్నాపాసనమున్న పిత్తుట తదంగమగు  
 . సప్తహోతృహోమమున్న తరువాత సాయంప్రాత రౌపాసన హోమమున్న వ్రా  
 యబడినది.

సులభముగా నర్థము జూచుకొనుటకు విచ్చిన్నాపాసనము ౨౯ వాక్యము  
 లుగాను సప్తహోతృ హోమము ౧౧ వాక్యములుగాను సాయం ప్రాత రౌపాసన  
 హోమము ౨౭ వాక్యములుగాను విభజింపబడి తెను గర్థముతో వ్రాయబడినది.

ఈగ్రంథమందు ౧౩ మంత్రము లున్నవి. ఆమంత్రములకు కీర్తివిద్యారణ్య  
 భావ్యము ననుసరించి యర్థము వ్రాయబడినది. ఆమంత్రములే నేదనుం దెచ్చిట  
 నున్నవి ప్రతిమంత్రాంతమందును తెలియజేయబడినది.

## ప్రకటన

అత్మారి లక్ష్మీస్వసింహసోమయాజులుగారి పుత్రులు జగన్నాథ  
 హనరావుగారు ఈగ్రంథము ప్రకటన పర్వవలసివడిగా మాకార్య  
 స్థానముకు పంపించును ఈగ్రంథము ముద్రింపించి ప్రకటింపుచున్నా  
 రము.

మచిలీపట్టణము  
 బచ్చుపేట

ఇట్లు  
 చల్లా లక్ష్మీస్వసింహశాస్త్రి.

(కొపాసనాగ్ని) నిత్యమయినది. ధరింపదగినది. (అత్మయందారోపణ జేయదగినది) (అయగ్ని) చల్లరినయిండ్ల మధింపదగినది. లేక వేదాధ్యయనపంపమ్ను నియొక్క శృరూమువలన దీసికొనిరాదగినది, భార్యకయినను భర్తకయినను (సాయం ప్రాతఃకాలములలో \* నొక్కకాలమం దుపవాసము, లేక చల్లరినప్పుడు ఉత్తర మంత్రముచేత (అయాశ్చ అనుమంత్ర)ముచేత హోమము జేసినయెడ ఉపవాసము జేయనక్కరలేదు.

శాస్త్రీయమైన నూత్రమ్.

చతుర్థీహోమాదుపర్యావాసనాగ్నా వనుగతే యాశ్చ  
త్యాగి రాత్రాన్మనోజ్యోతిర్జుషతామితి చానప్తరాతాదత ఊర్ధ్వ  
మాద్వాదశ రాత్రాత్తి స్రస్తంతమతీస్తంతంతన్వన్, ఉన్మధ్యస్వా  
గ్నీ, త్రియస్త్రిగ్ంశత్తంతవ, ఇతిచ సాగ్రామాయశతం చావిశతి  
రాత్రామపవాసంచాత్రిగ్ంశతిరాత్రాదతఊర్ధ్వమాపష్ఠిరాత్రాత్తి  
సాగ్రాతీరుపవసే దతఊర్ధ్వ మాసంవత్స రాత్రాకాపత్యంవిహిత  
మతఊర్ధ్వంకాలబహుజ్యే దోషగురుత్వ మేనస్సు గురుషు గురూణి  
లఘుషు లఘూని శుచిక రాణిభవంతి॥

వివాహ శివహోమము తరువాత కొనసాగి చివరికి మూడుశాతల పద్ధంతము (హోమములేనిదే) "అయ్యచ్చాష్టమి" అనుమంత్రముచేత (హోమ

\* పౌరీకాళముం దన్నె చల్లారివయెడ సాయంకాలమునఁజు మపవాసము,  
సాయంకాలమున చల్లారివయెడ మరుచటికోఁ మధ్యాహ్నమునఁజు మపవాసము.  
అయ్యపవాసము దంపతులిద్దరును జేయవలసినదని కొందరిమతము; దంపతులలో  
నొక్కరుమాత్రమే జేయవలసినదని కొందరిమతము.

ముజేయవలసినది.) ఏడవరోజుపర్యంతము లేనియెడ “మనోబోధిత్తవశాం” అను మంత్రముచేత (హోమముజేయవలసినది.) అటుపిమ్మట పండ్రెండవరోజుపర్యంతము (లేనియెడ) మూడుతంతుమతీయుష్కులు అనగా “తంత్రుంతస్వ” ఉద్భవస్య శ్వాస్త్వ, త్రయశ్రీగోంత్రంతః॥ అనుమూడుమంత్రములచేత హోమముజేయవలసినది.) ఇరువదవరోజుపర్యంతము (లేనియెడ) నూరుమాల్ల ప్రాణాయామమున్ను తంతు మతీయుష్కులచే హోమమును జేయవలసినది. ) ముప్పదవరోజుపర్యంతము లేనియెడ ఉపచాపమున్ను తంతుమతీ యుష్కులచే హోమమున్ను జేయవలసినది.

అటుపిమ్మట ఆరువదవరోజు పర్యంతము మూడురోజు బుపవాసము జేయవలసినది. అటుపిమ్మట సరితర్సరపర్యంతము పాశ్చాత్య కృచ్ఛము కౌప్పబడినది. అటుపిమ్మట కాలవిస్తారము జరిగినయెడ గోపవిస్తారము గోషములు గొప్పరయినయెడ పాశ్చియశ్చిత్తములు గొప్పవిగుచున్నవి. (కోవములు) స్వల్పమయినయెడ (పాశ్చియశ్చిత్తములు) స్వల్పములగుచున్నవి.

---

# విచ్చిన్నాపాననమ్.

దర్శిష్యా సీనోదర్శ్యాం ధారయ మాణః పత్న్య సహపూ  
ణానాయమ్య సంకల్పం కరోతి

ఏవంగుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ శ్రీమాన్ గోత్రః  
నామధేయోఽహం శ్రీమతః గోత్రస్య నామధేయస్య భగవద్వీ  
త్యర్థం \* జైపాననాగ్నిమాధాస్యే విచ్చిన్నసంధానార్థం॥

అర్థము స్పష్టము.

౨॥ శ్లో॥ పాఠీచీపూర్వముదక్ష్మంస్థందక్షిణారం భమాలిఖేత్ ।  
తథోగీచీ పురస్సంస్థం పశ్చిమారంభమాలిఖేత్ ।

(పరిశుద్ధమయిన భూమియందు పిండియించి దానిని పలకవలె నలుదిశ  
లయందును సమముగాజేసి దానియందు రెండుదర్భలచేత) ముందుగా దక్షిణదిక్కు  
సంచారంభముగాను ఉత్తరదిక్కునందు సమాప్తిగాను తూర్పుకొనలుగల (తూర్పు  
తేలును) గీయునది. ఆప్రకారముగానే పడమరదిక్కుసంచారంభముగాను తూర్పు  
దిక్కునందు సమాప్తిగా మత్తగపు కొనలుగల (మూడుతేలును గీయునది.

౩॥ అవాక్కరోఽభ్యుత్య నిధాయవహ్ని ముత్సించ్యతే పూ  
క్షణతోయశేషమ్ । పాగ్రక్తాయనున్యం నిదధాత్యుదగ్వాయథాబహి  
స్సాన్యచ్చ పరిస్తరాణామ్॥

ఆశీలు గీచినస్థలమందు చోర్లింపబడిన హస్తముచే నుదకముజల్లి (దాని  
యందు) అగ్నినుంచి మిగిలినయుదకమును నదిలివేయవలసినది. మరియు  
యుదకపాలియను పరిష్కరణ దర్భలకు వెలుపలగా గూర్చుభాగమందయిన నుత్తర  
భాగమందయిన నుంచవలసినది.

౪॥ భూర్యువ్రస్సువ్రహ్మోమిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య భూర్యువ్రస్సు  
వ్రహ్మమ్॥

అర్థము స్పష్టము.

\* పరిష్కరణమనగా నగ్ని నలుదిశలయందును వేయదర్భలు.



\* ౧॥ ప్రత్యక్షశృంగారోయోలన్యపాదా ద్వేషీరేస్తప్తహస్తానా  
లన్య తిథాబద్ధో వృక్షభోరోరవీతి మహాదేవో మర్త్యాం ఆవి  
వేశ॥ (ఋ-౪-౫౮-౩-తై- ఆ ౧౦- ౧౦- ౩)

ఈ (అగ్ని) నాలుగు (చేదములు) శృంగములు. మూడు (నవనములు) పాదములు. (ప్రాచీనునియోదయనీయలు) రెండు శిరస్సులు. ఇతనికి (ఛందస్సులు) ఏడుహస్తములు. (ఫలమును) వర్షించెడి, అనఁగా (ఫలమును) ఇచ్చెడిఅగ్ని (మంత్ర బ్రాహ్మణ, కల్పములచే) మూడువిధములుగఁ గట్టబడినవాడగుచు ధ్వనిజేయుచు న్నాడు. మహాత్ముడగు దేవుడు, అనఁగా నగ్ని మనుష్యులయందు ప్రవేశించుచు న్నాడు.

౬॥ సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగ సప్తజిహ్వో ద్విశీరకః॥ త్రిపా  
త్రసన్నవదిన స్సుఖాసీనశ్చ చిస్త్రితః॥ స్వాహాంతు దక్షిణే పార్శ్వే  
దేవీంవామే న్యధాంతథా॥ విభిద్యత్యేగాహస్తైస్తు శక్తిమన్నం సుగ్రహం  
సుగ్రహం తోమరం వృజనం వామైస్త్రితపాత్రంతు ధారయన్॥

(అగ్ని) ఏడుచేతులు నాలుగుకొమ్మలు ఏడు జిహ్వలు రెండు శిరస్సులు మూడు పాదములు నిర్మలమయిన ముఖము! కుభముగా కూర్చుండుటయు స్వచ్ఛమయిన చిరునవ్వును గలవాడు. దక్షిణభాగమందు స్వాహాజివి వామభాగమందు న్యధాజివివిధరించుచున్నవాడు. దక్షిణహస్తముల (వాగ్నింటిచేత) శక్తిని అన్నమును సుగ్రహమును సుగ్రహమును, వామహస్తముల (మూడింటిచేత) తోమరము నాయుధమును వింజామరమును అజ్యపాత్రమును ధరించుచున్నవాడు.

౭॥ మేషారూఢం జటాబద్ధం గౌరవర్ణం మహాజనం॥ ధూమ  
ధ్వజంలోహితాక్షం సప్తాస్పర్శకామదం॥ ఆత్మాభిముఖ మాసీన  
మేవంధ్యా యేధుతాశనమ్॥

మేషమునెక్కి గట్టబడిన జడలును పచ్చనికాయయు అధికతేజస్సును

• ఈతుంత్రమునకు నిరుక్తాదిగ్రంథములయందు వ శీకార్థములు వ్రాయఁబడినవి. వానిలో నగ్నిపరమగు నర్థమిచ్చట వ్రాయఁబడినది.

ధూమమను చిహ్నమును ఎర్రనికన్నులును ఏడుజ్వాలలును గలిగి అన్ని కోరికలనిచ్చు  
వాడయి తనకభిముఖముగ కూర్చున్న యగ్ని నీప్రకారముగఁ దలంపుచున్నాను.

\* ౮॥ ప్రపహదేవః ప్రదిశోఽను సర్వాః పూర్వోహిజాత సుక్తే  
గర్భేల్లంతః॥ సవిజాయమాస స్సజన్మిష్యమాణ ప్రత్యజ్ఞాః స్తిష్ఠతి  
విశ్వతోముఖః (తై-ఆ-౧. ౧౦- 3)

ప్రకాశమానుడయిన ఈ (అగ్ని) సమస్తమయిన దిక్కులను వ్యాపించి  
మందుగాపుట్టినవాడు. అయగ్నియేగర్భమందున్నవాడు అయగ్నియే పుట్టుచున్న  
వాడు. అయగ్నియే పుట్టగలవాడు. అభిముఖుడు అన్ని దిశలయందు ముఖములుగల  
వాడుగాను నున్నాడు.

౯॥ ప్రిజ్ఞాక్షే మమాభిముఖోభవ, సుముఖోభవ, సుప్రస  
న్నోభవ, ఎరదోభవ, యథోక్తజిహ్వాయా హవిర్గోహణ॥

౧౦॥ ఓంభూర్భువస్సువః॥

అగ్ధము స్పష్టము.

౧౧॥ ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి ధియో  
యోనః ప్రచోదయాత్॥ (ఋ-౩-౬-౨-౧౦-తై-సం౧-గి-౬-౪)

ఎవడు మాయొక్కకర్మలను ప్రేరణ జేయుచున్నాడో అట్టి జగత్సృ  
ష్టయొక్క కోరికగిన నేనస్సును దలంపుచున్నానుట

౧౨॥ సోదకేన పాణినా ప్రదక్షిణ మగ్నిం పరిసమూహ్య.  
అలంక్రిత్య అగ్నేయేనమః, హుతవహాయనమః, హుతాశినేనమః॥  
కృష్ణవర్తకేనమః, దేవముఖాయనమః, సప్తజిహ్వాయనమః, వైశ్వా  
నరాయనమః, జాతవేదసేనమః॥

\* ఈమంత్రమునకు వారాయణమందు శ్రీవిశ్వరూపులవారు పరబ్రహ్మ  
పరమాగా నర్థమొకానిరి. ఇచ్చట సందర్భము ననుసరించి యగ్ని పరమాగ నర్థమా  
వ్రాయఁబడినది.

౧౩! ఇతిపాగ్గాది పదీక్షణ మకు తాదిభిరలంకృత్యాన్వదిత్యు  
తపాకారముగా, అనగా "అగ్నయేమమః" అనునది మొదలుగాగ  
యనిమదిత్యాశ్చమలశేతః దూర్వదిశ మేదే తనిమిది దిశలయందు, బ్రహ్మిణామగా  
నక్షత్రలు మొదలగువాని శేత నలంకరించి॥

౧౪. పాగొదగనైర్దొర్దొర్గింమిస్సనాతి. దక్షిణైరుత్తరైః  
ప్రాగ్మైఃపూర్వైఃపశ్చిమైశ్చోదగ్నైర్దక్షిణైరుత్తరైరుత్తరభ్రైశ్చ

పాగ్రములు సత్తాగ్రములయిన దర్శనచేత నన్నిటి (చుట్టకు); పరిస్థితిగల వేరుపడినది. అనగా నన్నిటి నలుదిశలయందు దర్శనము బడుచునది. దక్షిణమందు సత్తరమందును దూర్పుకొనలుగలుగునట్టియు దూర్పునందును బడమరయందు సత్తరపుకొనలు గలుగునట్టియు (దర్శనచేత) పరిస్థితిగల వేరుపడినది. దక్షిణదర్శనము (దూర్పు, పడమరభాగములయందుండిన దర్శనము) మీదుగాను ఉత్తరదర్శనము (తూర్పు పడమరలయందు వేసినదర్శన క్రిందుగాను నుంచబడినది.

౧౫॥ ఉత్తరేణాగ్నిం పాగ్నిగాగ్నిం దర్శాయంత్యగ్నేస్తేర్య॥

అగ్నికి మత్తరభాగమందు దూర్పుకొః జగల దర్శనమ బయ్యచునది.

౧౬! ద్వంద్వస్యంచ పాత్రాగి ప్రియునః, \* దర్శ్యాజ్య  
స్థాత్ర్య, హోక్షగనువావిధి, చత్వారిపాత్రాగి ప్రయుంజ్యతే ।

( ఆ పరచివదర్శలయందు ) పాత్రములను ద్వంద్వముగా పోలింప  
వలసివచ్చి. దర్శ, అజ్ఞాప్థాలి, పోతన, ముగ్ధము, అనది నానగుపాత్రముల  
నే నమించిరినది.

౧౭! నమా సాగ్రా ద్వాదశా ప్రాజేతమాతౌ పవిత్రేశ్వ  
త్వా తృణంకాష్ఠంవాంతర్థాయ చివత్తిన నభవ, అపడవస్పృశ్య, మహా  
లాజారభాగ్నా దద్విరనుమృజ్య పోతుణి ధాన్యాం పోగగే  
నిభాయతి స్యామమలసియ ప్రాచిస్తీరుత్రానాభ్యాం పాణిభ్యా మం  
గుప్తాపకనిష్ఠికాభ్యా ముదగగే గృహీత్వాత్పుయ!

సమములును కొనలుగలవియు పొజ్జేత పరిమాణముల నగు రెండుదర్భలను పదిత్రములుగాఁజేసి (అపవిత్రముయొక్క మొదళ్ళను) (మఱియొక)దర్భశయినను పుడకనయినను వ్యవధి గానుంచుకొని కొయవలవినది. గోళ్ళచేత గోయఁగూడదు. ఉదకమును స్పృశించి (అపవిత్రమును) మొదటినుండి చివరదాక నుదకముచేఁదుడిచి పోక్షుచీపాత్రయందుఁ బొగ్గముగానుంచి యాపోక్షుచీపాత్రయందుదకమునుంచి యత్తానములయిన హస్తములయొక్క యంగుష్ఠానామికలచేత (అపవిత్రమును) సుత్తరాగ్నిముగా పట్టుకుని (అపవిత్రముచేత ఆయుదకమును) తూర్పుగా ముమ్మారు పరికుద్దిఁ జేయవలవినది.

౧౮॥ సపవిత్రేణ పాణినాపాత్రాణిసంమృత్య, పాత్రాణ్యుదక్రవణముత్తానాని కృత్వా, త్రిప్రొక్ష్య పాత్రాణి, తత్పాత్రం విస్సృజ్య॥

పవిత్రముతోఁగూడిన హస్తముచే పాత్రములను స్పృశించి, యుత్తరముఖముగలుగునెట్లై ముమ్మారు ప్రొక్షించి మూప్రొక్షచీపాత్రమును వదలివేయవలవినది.

౧౯॥ ఆజ్యంవిలాప్య. అపరేణాగ్నింపవితాంతర్హితాయమాజ్యస్థాల్యా మాజ్యం నిరూప్య, ఉదీచోఽంగారాన్నిరూహ్య, తేవ్యశ్శిత్య, జ్వలతాదర్భేణావద్యత్య, ద్వేదర్భాగే (తృణమంతథాయప్రచ్ఛిద్య, అపఉపస్పృశ్య, పృథ్వాశ్య, దర్భాగ్రే తస్మిన్నాజ్యే ప్రాస్య, శునరపఉపస్పృశ్యతిః పర్యగ్నికృత్వా, ఉదగుద్వాస్య వత్కకుర్వన్ అంగారాన్ప్రొక్ష్యహ్య॥

ఆజ్యమునుగాచి యగ్నికి బడమరభాగమున బదిత్రముతోఁగూడిన యా ఆజ్యపాత్రయందాజ్యమునుంచి యుత్తరమందున్న యంగరములను (అగ్నిలోనుంచి విడదీసి యాయంగరములయందు (ఆజ్యపాత్రమును) ఉంచి జ్వలింపుచున్న దర్భః

• దర్శియనఁగా హోమముచేసెడి పాత్రము. ఆజ్యస్థాలి యనఁగా వాజ్యవసుంచెడి పాత్రము. సువమనఁగా వాజ్యపాత్రములోనుంచి హోమపాత్రమంతా మునుంచెడి పాత్రము.

(అజ్ఞానము) తలక్రిందుగాఁ బ్రకాశింపఁజేసి రెండుదర్శనములను (మఱియొక) దర్శనము వ్యవధానముగా నుంచుకొని తోసి ఉదకము స్పృశించి దర్శనములను కడిగి అయాజ్ఞమందుంచి తిరిగి ఉదకమును స్పృశించి (జ్వలింపుచున్న దర్శన) అజ్ఞానము మువ్వరు పర్యగ్నికరణముజేసి అనఁగా చుట్టలొగ్గి (అజ్ఞానాత్రము మృత్యు) (అగ్నికి) ఉత్తరభాగమున మార్గము జేయుచుదింపి, అంగారములను తిరిగియొగ్గి తోసి దోయవలసినది.

౨౦॥ ఉదగగ్రభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహార మాజ్యం తిరుక్చునాతి, పాగరభ్య పశ్చాన్నీత్యా పాగేవ సమాప్తిః॥

ఉత్తరగ్రములయొక పవిత్రముచేత తిరుగా అజ్యము మువ్వరు ఉత్తరభాగముందు పశుబ్ధిజేయవలసినది. తూర్పువైపున పాగరంభించి పడమర వైపునకుఁ దీసికొనివచ్చి తూర్పువైపుననే సమాప్తి (జేయవలసినది.)

౨౧॥ పవిత్రగ్రంథిం విసస్య ప్రత్యేక్య పాగగ్రముగ్నాపి తే అనుప్రవారతి॥

పవిత్రపు ముడివిప్పి కడిగి పవిత్రదర్శనం గ్నియందు ప్రవేశముగా నుంచవలసినది.

౨౨॥ సుక్రవ్రవావగ్నౌ ప్రతితప్య. తిగ్భః దర్శనైస్సం మృత్యు పునః ప్రతితప్య, పోక్ష్య, నిధాయ, దర్శనద్భిస్సగ్నౌ స్మ శ్శ్యాన్న ప్రాగగ్రాన్వహరతి॥

సుక్రము సుగ్రము నగ్నియందుఁ గాచి మూడు దర్శనములచే ముందు సుక్ర తర్వాత సుగ్రము దుడిచి మఱిగాచి (ఉదకముచే) ప్రోక్షించి (అజ్ఞానాత్రమునకు ఉత్తరభాగముందు సుక్రము దానికి ఉత్తరముందు సుగ్రమును ఉంచి (తొడిచి) దర్శనముదకముచే కడిగి అగ్నియందు పాగగ్రములను గామంచవలసినది

౨౩॥ అదితేఽనుమన్యస్య, అనుమతేఽనుమన్యస్య, సరస్వతేఽనుమన్యస్య, దేవసవిత్రః ప్రసవః॥

అదితి దేవి ( వాచేజేయబడుచున్న కర్మను ) అంగీకరింపుము. ఓషాన్త దేవి దేవతా అంగీకరింపుము. ఓనరస్వతీ అంగీకరింపుము శ్రీరమదేవతాపరమాత్మా శ్రీరంగదేయము.

౨౪। ఏకం, ద్వే, త్రిణి, చత్వారి, ఓం భూర్భువస్సువస్సాహి  
హే! ప్రజాపతయథిదం నమమ!

(సు)రమాచే (సుక్ష్మ)నందు) “ఏకం, ద్వే, త్రిణి, చత్వారి.. (ఈనా  
లుగు వాక్యములచేత నాలుగుమారులబ్రహ్మమునుంచి) “ఓంభూర్భువస్సువస్సాహి  
(ఈమంత్రముచే నన్నియందు హోమము జేయవలసివది) ఈ (హోమ హవిస్సు) ప్ర  
జాపతికొఱకు (నాకుకాదు.)

౨౫। ఏకం, ద్వే, త్రిణి, చత్వారి। అయాశ్చాగ్నేఽవ్యనభి  
క్షస్తీశ్చసత్యమిత్యమయాఅసి। అయప్రామనసా ధృతోఽయసా హా  
వ్య మూహితేఽయానోధేహి భేషజ్గ్ స్వాహా! అయనేఽగ్నయ  
థిదంనమమ! (తై-ఏకాగ్ని కాండ-౧-౫)

ఓయగ్నే సీత (భక్తులను) పొందదగినవాడవును దోషరహితుడవును నత్య  
స్వరూపుడవును (సర్వజనులను) పొందదగినవాడవును అగుచున్నావు. (మాచేత)  
(నిన్ను) పొందినదనుస్సుచే ధరింపబడితివి. (మమ్ము) పొందిన (నీమనస్సుచేత) మా  
విక్లుకు (దేవతలకు) బొందింపుము. (మాచే) పొందబడినవాడగుచు మాకొఱకు  
భయజయమును అనగా భయనివారణమునుకలుగజేయుము.

౨౬। నానావ్రకారేణ సంభావిత పకలదోష నిర్హరణార్థం  
నర్వసాయశ్చిత్తం కరిష్యే।

నానా విధములచేత సంభవించిన సమస్తదోష పరిహరణకొఱకు నర్వసాయ  
యశ్చిత్తహోమము జేయగలను.

౨౭ ఓంభూర్భువస్సువస్సాహి! ప్రజాపతయథిదం నమమ!  
అథకామస్పదము.

౨౮। అదితేఽవ్యమగ్గ్ స్థా! అనుతుతేఽవ్యమగ్గ్ స్థా! సర్  
వ్యతేఽవ్యమగ్గ్ స్థా! దేవనవితప్రాసామి!

ఓ యదితిదేవీ (నాచే జేయబడినకర్మము) అంగీకరించితివి. ఓ పాన్డూమిదేవ  
తాఅంగీకరించితివి, ఓ సురస్వతీఅంగీకరించితివి, ప్రేమడేవగు పరమాత్మా ప్రేరణ  
జేసితివి.

౨౯॥ అనేన విచ్చిన్నాపానసహౌమేనభగవాం త్వర్వాత్స  
క స్సర్వం శ్రీయజ్ఞేశ్వర స్సుప్రీణాతు॥ యజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు॥

ఈ విచ్చిన్నాపానస హోమముచేత భగవంతుడును సర్వస్వహుతుడును  
అగు యజ్ఞేశ్వరుడు సమస్త (కర్మముకూర్చి) లెస్సగా వృప్తిసొందుగాక.

అధీతవేదస్య గృహ్యోద్ఘోషీత్వా నిధాయవహ్నిం విధినాన  
మింధే । ఆద్యంతం సంస్కృత్య సకృద్ఘోషీత్వా వరిశ్చితేన్నాజాహు  
యాదయాశ్చ॥

అయాశ్చహోమమునకు సకృద్ఘోషము.

విచ్చిన్నాపానసం సమాప్తమ్.

అథ సప్తహౌతృహౌతముః.

౧॥ పునఃప్రాణానాయమ్య, మమోపాస్త్య హోతృత్రయద్వారా  
శ్రీసరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం, అనేకౌపాసనాంతరీత లోపప్రాయశ్చిత్తార్థం  
• సప్తహౌతారం హౌతమిమ్ ॥

అనేకమగు నాపానసహోమములయొక్క ఆభావముచే (సంభవించిన)  
లోపమునకు ప్రాయశ్చిత్తనిమిత్తము సప్తహోతృమంత్రముచే హోమము జేయు  
చున్నాను.

౨॥ అదితేనుమన్యస్వ! అనుమతేనుమన్యస్వ! సరస్వతే  
నుమన్యస్వ! దేవపవిత్రః ప్రినువ!

లోగడ ౨౩ సంఖ్యయందును అర్థముచూడు.

3॥ ఏకం, ద్వే, త్రీణి, చత్వారి॥

\* ఈమంత్రముందు హోత ఆధ్వర్యుడు మొదలగు ఏడుగురు హోతలు  
(హోమనిష్ఠుడగుటలు) తిండుటవలన నీరుంత్రమునకు సప్తహోతమనిపేరు ఈమం  
త్రముచే హోమము చేయుటవలన నీకర్మకు సప్తహోతృ హోమమనిపేరు,

“ఏకం, ద్వై, త్రిణి, చత్వారి,” (ఈ నాలుగు వాక్యములచేత నాలుగు మార్లు ముచేసుకొని యందాజ్యమునుంచి హోమము జేయవలసినది.

౪॥ నుహాహవిర్హోతా! సత్యహవిరధ్వర్యుః! అచ్యుతపాహా  
అగ్నిత్! అచ్యుతమనా ఉపవక్తా! అనాధృష్యశ్చ పృథిధృష్యశ్చ  
యజ్ఞస్యాభిగ్రహా! అయాస్య ఉద్గాతా!

ఈ యజ్ఞమందుండు (బుద్ధిస్కంధము) హోత, మహాహవి యను  
ఋషిస్వరూపుడు. అధ్వర్యుడు సత్యహవియను ఋషి స్వరూపుడు. అగ్నిధృకు  
అచ్యుతపాహాడను ఋషిస్వరూపుడు. బ్రహ్మ అచ్యుతమనాడను ఋషి స్వరూపు  
డు. యజ్ఞమునకు అభిగ్రహులు (పృథివీ, పృథివీహరలు) అనాధృష్యుడు అపృథి  
ధృష్యుడు అను ఋషిస్వరూపులు ఉద్గాత అమామ్యుడను ఋషిస్వరూపుడు.

౫॥ వాచస్పతే హృద్విధేనామన్! విధేమతేనామ! విధేన్వమ  
స్తానంనామ! వాచస్పతిస్సమమపాత్! మావై వ్యస్తంతు శ్చేదిమా  
మస్తుష్య! సమోదివేనమఃపృథ్వివ్యైస్వాహ॥ (చిత్తిగి అనువాకము.)

హృదయప్రేరకుడవును, (అందరిచే) నమస్కారము పొందువాడవు  
నగు ఓ వాచస్పతి నీకు నమస్కారము జేయుచున్నాము. మాయొక్క నామమును  
నీవు (దేవతలతో) చెప్పుము. వాచస్పతి (మా యజ్ఞమందు సోమపానము) జేసెను.  
(అందులన) (మాగ్నహమందు) దేవసముదాయమున్న మనుష్యసముదాయమున్న  
విచ్ఛేదమును పొందకపోగాక. ద్యులోకమునకు నమస్కారము. పృథివి నమస్కా  
రము (అని) వాక్కు పలుకుచున్నది.

౬॥ వాచస్పతయే బ్రహ్మణిధదంనమమ!

వాక్పతియైన బ్రహ్మకొడుగు. ఈ (హోమము) నాకు కాదు.

౭॥ నానా ప్రకారేణ సంభావితసకలదోషనిర్వరణార్థం సర్వ  
ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥



౧౫ ఓం భూర్భువస్సువస్సాహా॥ సజావతయఇదం సమమ॥  
 ౧౬ అద్వితేనస్వమగ్ధా॥ అనుమతేనస్వమగ్ధా॥ సరస్వ  
 తేనస్వమగ్ధా॥ దేవసవితఃప్రాసావీ॥

పూర్వమందు అర్థము వ్రాయఁబడినది.

౧౦॥ అనేన నప్త హూత్య హూమేనభగవాం తస్మాత్తత్క  
 తస్యం శ్రీయజ్ఞేశ్వర ముప్రీణాతు॥

౧౧॥ యజ్ఞేశ్వరావ్రణమస్తు॥

ఈస్తహోత్య హోమముచేత భగవంతుడును తస్మాత్కమడును యజ్ఞ  
 శ్చయడు లెస్సగా తప్పి నొందుగాక.

స్తహోత్యహోమము సమాప్తము.

శ్రీసాయమాపాసన హూమః.

౧॥ మమోపాత్త సురితమయద్వారా శ్రీసరమేశ్వర పీత్య  
 ర్థం(పాతరాపాసనం)సాయమాపాసన హూమంతంపల్లెఁవోమ్మము॥

౨॥ భూర్భువస్సువరోమ్॥

అర్థము స్పష్టము. ఈహోమము ప్రారంభమందును సాయమాపా  
 నమందును లియ్యునుచే జేయవలసినది. ఈహోమములు పర్వమాలతేత తూర్వహో  
 మముగా చేయవలయును.

౩॥ చత్వారి శృంగాత్రయాలస్యపాదా ద్వేక్షీరే నప్తహస్తా  
 సాలస్య॥ త్రిధాబద్ధో నృపభారోరవీతి మహోదేవో మర్త్యాగం  
 అనివేశ॥

ఈ మంత్రార్థము విద్విత్సాహసనమందు వ్రాయఁబడినది.

౪। సప్త హస్త శ్చతుశ్శృంగ సప్త జాహ్వా ద్విశీర్షకః॥ త్రి  
పాత్ప్రసన్న వదన స్సుఖాసీనశ్శుచిస్తతః॥ స్వాహంతు దక్షిణే హస్తే  
దేవీంవామే న్యధాంతథా॥ విభ్రద్దక్షిణహస్తేస్తు శక్తి మన్నం నుచం  
న్యవం॥ తోమరం వ్యజనం వామై ర్పుత్రపాత్రంతు ధారయన్॥

౫॥ మేషారూఢం జటాబద్ధం గౌరవర్ణం మహాజనం॥ భూమి  
ధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చిస్సర్వకామదం॥ ఆత్మాభిముఖ మాసీన  
మేవంద్యామై ధృతాశనమ్॥

౬॥ ప్రషహి దేవః ప్రదిశోఽనుసర్వాః పూర్వోహిజాత స్సతి  
గర్భేతంతః సవిజాయమాన స్సజనిష్యమాణః॥ ప్రత్యజ్ఞుభాస్త్వతి  
విశ్వతోముఖః॥

౭॥ ప్రాజ్ఞుభాగ్నే మమాభిముఖోభవ, సుముఖోభవ, సుప్ర  
సన్నోభవ, వరదోభవ, యథోక్తజిహ్వాయా హవిర్గృహణ॥

౮॥ ఓం భూర్భువస్సువః॥ ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదే  
వస్య ధీమహి॥ ధియో యోనః ప్రితోదయాత్॥

౯॥ సోదకేన పాణినా ప్రదక్షిణమగ్నిం పరిసమూహ్య, అలం  
కృత్య॥

౧౦॥ అగ్నయేనమః॥ హుతవహాయనమః॥ హుతాశీనేనమః॥  
కృష్ణవర్తకేనమః॥ దేవముఖాయనమః॥ సప్త జిహ్వాయనమః॥ వైశ్వా  
నరాయనమః॥ జాతవేదసేనమః॥

౧౧॥ అదితేఽనుమన్యస్వ॥ అనుమతేఽనుమన్యస్వ॥ సరస్వ  
తేఽనుమన్యస్వ॥ దేవసవితః ప్రసువ॥

౧౨॥ ఓం సూర్యాయస్వాహ॥ సూర్యాయేదంనమమః॥ అగ్న  
యేస్విష్టకృతేస్వాహ॥ అగ్నయే స్విష్టకృతృద్దంనమమః॥ ఇతిప్రారాః॥

౧౩॥ అగ్నే యేస్వాహా॥ అగ్నే యథిదంసమమ॥ అగ్నే యే స్విష్ట  
కృతేస్వాహా॥ అగ్నే యే స్విష్టకృతథిదం సమమ॥ ఇతిసాయం॥

౧౪॥ అత్రితేఽన్వమగ్న్యా॥ అనుమితేఽన్వమగ్న్యా॥ సుస్వ  
తేఽన్వమగ్న్యా॥ దేవసవిత్రి॥ పృథా॥

ఔవాసనే వసునెదేవ అంగు॥ నాంచవామతి॥ వైస్విదేవే  
తథాస్యత॥ అంగురిగ్యతో వసునెత॥

౧౫॥ అన్నైత్వంనో అంతమిక్షత్రత్రాతా తి ప్రాధివవరూప్యః॥  
ఓయగ్నీ సీవు మాకు మిక్కిలి సహపక్షధవగులు॥ ప్రక్షుధవులు సుఖియవ  
లను గృహమందుండువాడవును అగును॥

౧౬॥ తాత్యోశోచిన్ద్రదీవి స్తున్నామి నూన మిమి నై  
సఖధ్యః॥ (ఋ ౫-౨౪-౧-౨-౩-౪-౫-౬-౭-౮-౯)

మిక్కిలి సహపక్షధవజ్ఞులు॥ ప్రకాశంబుమన్నజ్ఞులు (ఓయగ్నీ) అట్టి  
విన్ను మిత్రులమగు (వాయుకి) సుఖముకొరకు మిక్కిలి యాచించు  
వామ.

౧౭॥ వసున్ద్రైర్వసు శ్రేవా చ చల్ల సమన్యమత్తిమో  
రయందా॥

అగ్ని శ్రేష్ఠుడును వ్యాపించిన హవిస్సుగలవాడును మిక్కిలి ప్రకాశం  
భూవాడును అట్టి (ఓయగ్నీ) సీవు మాకు అభిముఖముగా ధనమువిష్కర్తు.

౧౮॥ సనోబోధి శ్రుధహన మురుమ్యాత్రో అఘాయతస్సమ  
స్తాత్॥ (ఋ ౫-౨౪-౨-౩-౪-౫-౬-౭-౮-౯)

౧౫-౧౬-౧౭-౧౮ మంత్రములు రెండవ పాదములుగల పూర్వపాదము  
కలిసి దీటిముఖము క్రమముగ బంధు-విప్రబాగ-సుబంధు-శ్రుతిబంధు అనువారు  
౧౮॥ మంత్రము తైత్తిరీయ యజస్సునందు గమనించడు.

మమ్ము తెలిసికొమ్ము (మా) ఆహ్వానమును వినుము. పాపాత్ములగు  
అందరివలన మమ్ము రక్షింపుము.

౧౯॥ హోమిసాద్గుణ్యార్థ మనాజ్ఞాతత్రయ మంత్రజపం  
కరిష్యే॥

హోమసిద్ధినిమిత్తము “అనాజ్ఞాతం” అనునది మొదలుగాగల మూడు  
మంత్రములను జపించుచున్నాను.

౨౦॥ అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్య క్రియతే మిధుః।  
అక్షిప్తదిస్య కల్పయ త్వగ్ంహవేద్ధ యథాతథం॥ (త్రై.బా). 3.  
2.౧౧.౫)

ఓయగ్ని నీవు (యజ్ఞముయొక్క) యథార్థము దెలిసినవాడవు గనుక  
(మాచేత) దేలియపడనిట్టియు తెలియబడినట్టియు యజ్ఞముయొక్క యేభాగము  
లోనింపజేయుటచేనా ఆయజ్ఞముయొక్క లోపంబుచేసిన భాగమును పూర్తిజేయుము.

౨౧॥ పురుషసంమితో యజ్ఞయజ్ఞః పురుషసంమితః। అగ్నే  
తిదస్య కల్పయ త్వగ్ంహవేద్ధ యథాతథం॥ (త్రై.బా) 3.2.౧౧.౫

యజ్ఞము పురుషసంమితో సమానమయినది (పురుషునివలె అవయవలోప  
ము లేనిది) యజ్ఞము పురుషునిచే జేయబడుచున్నది. ఓయగ్ని నీవు యజ్ఞముయొక్క  
యథార్థము దెలిసినవాడవు గనుక ఆయజ్ఞముయొక్క (అవయవలోపమును)  
పూర్తిజేయుము.

౨౨॥ యత్పితౄతా మనసా సేవదత్తానయజ్ఞస్య మన్వతే మ  
ర్తానః। అగ్నిప్రదోతా క్రతువిన్వితానాం యజ్ఞిష్టోదేవాగ్ం ఋతుశో  
యభాతి॥ (త్రై.బా)-3-౨-౧౧-౫)

బాలలవలె రక్షింపబడనిట్టియు అసమర్థులయినట్టియు మనుష్యులు  
యజ్ఞముయొక్క యే (భాగమును) మరస్సుచేత తెలిసికొనక ఆతెలియని  
భాగమునుగూర్చి యజ్ఞవేత్త, విశేషజ్ఞానరంకుడు, యాగనమర్థుడు (దేవతల నావాక్య  
వము చేయువాడును అగు అగ్ని, కాలములయందు దేవతలను పూజింపుగాక.

౨౩ అనేన పాత్రకాపాసన హోమము చేతను సాయమాపాసనహోమమున భగవాంశ్చర్యాత్మకస్సర్వం శ్రీయశ్శేఖరస్సుప్రీణాతు । యశ్శేఖరార్పణమస్తు॥

ఈపాత్రకాపాసన హోమముచేతను సాయమాపాసనహోమము చేతను భగవంతుడును సర్వస్వయాత్రుడును అగు యశ్శేఖరుడు కృప్తిపొందుగాక.

౨౪॥ స్వస్తి శ్రద్ధాం మేధాం యశః । ప్రజ్ఞాం విద్యాంబుద్ధిం శ్రీయం బలమానుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహిమే హవ్యవాహన । శ్రీయం దేహిమే హవ్యవాహన ఓంనమః॥

ఓయగ్నీ (హవ) క్షేమమును, ఆర్తిక్యమును ధారణసామర్థ్యమును కీర్తి ప్రజ్ఞను విద్యను బుద్ధిని, సంపదను బలమును ఆయుష్యును తేజస్సును ఆరోగ్యమును ఇమ్ము. ఓయగ్నీ పుంపదను వాక్మోకిమ్ము. ఓయగ్నీ నమస్కారము

౨౫॥ యస్యస్త్వత్త్వాచ నామోక్త్యా తపో హోమక్రియా దిషా । న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతే సద్యో నందితమచ్యుతమ్॥

ఏ విష్ణుత్వయొక్క స్మరితచేతమున్న హోమార్చనముచే తమన్న రహస్సు హోమము మొదలగు క్రియలయందు లోపభాగము సంపూర్ణపొందునని ఆర్టిరిష్ణుత్వం నిష్కరు నమస్కరింతుమన్నాను.

౨౬॥ మంత్రహీనా క్రియాహీనం ధక్తిహీనం హుతాశన యద్దుతంతు మయాదేవ పోపూర్ణం తదిస్తుతే॥

ఓయగ్నీ మంత్రహోపముగాను క్రియాహోపముగాను ధక్తిహోపముగాను ఏహోమము వాచేత జేయబడినదో ఆహోపము ఏమి పూర్తియగుగాక.

౨౭॥ చతుస్సాగర పర్యటం గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభంధవతు • అహంభో అభివాదయే॥

స్వప్రము.

కౌపాసనహోమము సమాప్తము.

ఈగురులు తమవార యజమానునియొక్క ప్రసర జప్తురంజితది.



# పృథ్వీ

1	యోజానస్థూర్త మస్త్రీహారము సస్వరము. ప్రథమభాగము	18 రు 1.8.0
2	యోజానస్థూర్త మస్త్రీహారము-సస్వరము. ద్వితీయభాగము	1.8.0
3	యోజానస్థూర్తాశక్రమణిక-ఇందుపంచదశకర్పణము. సుప్రయోగములు నుండును.	1.8.0
4	యోజానాపరప్రయోగాశక్రమణిక-ఇది రాహుతాపరము. ద్వారా కానామ్యమునుండును	1.0.0
5	నక్షత్రేష్టి-సస్వరము-దీనినే అష్టాశక్త్యజపముండురు	0.2.0
6	మహాహ్యసము-సస్వరము-ఇందు బహువిషయము లుండును	0.6.0
7	పంచోపనిషత్తులు-సస్వరము-ఇందు చిత్తి - శిక్ష - ఆనందవల్లి - భృగువల్లి వారాయణము ఇందుకిచ్చమేధమునుగూడ నుద్ఘోషించితిమి	0.8.0
8	మంత్రపన్నములు రెండును సస్వరముగ నుండును	0.4.0
9	అధికరణము-ఇందు అష్టమాత్రమును-వాచికతాంతమునను కధికరణమును సస్వరముగ నుండును. ప్రతి 1 :	0.4.0
10	సంతాపరందనము-సస్వరము	0.2.0
11	హనుమద్వ్రతము తాత్పర్యసహితము	0 2 0
12	అశాచిన్ద్రయదర్శనము- తాత్పర్యసహితము ప్రతి 1 :	0.4.0
13	బ్రహ్మయజ్ఞము-సస్వరము	0.2.0
14	శ్రుతరత్నమహాదధి- ఇందుబహువ్రతములుండును తాత్పర్యసహితము	2.8.0
15	క్షీరాబ్ధివ్రతము	0.1.0
16	అశ్వేథ వారాయణ శ్రవకల్పము	0.2.8
17	అపంకశ్రవకల్పము	0.2.0
18	యోజాశ్వదాద్వికమంత్రదర్శనము	0.4.0
19	యోజాశ్వద విజాహాపయోగము	0.5.0
20	యోజాశ్వద ఉపనయనప్రయోగము	0.5.0

నుదీర్ఘము }  
బద్ధుపేట }

ఇట్లు  
చల్లా లక్ష్మీవృషసేనాశాస్త్రి





10527

